

PROTOKÓŁ

**ze spotkania Kierownictwa Komitetu Badań Naukowych
z Kierownictwem Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
i Krajowej Sekcji NSZZ „Solidarność” Polskiej Akademii Nauk
w dniu 21 stycznia 2002 r.**

Spotkanie rozpoczęło się o godz. 13¹⁵.

W spotkaniu uczestniczyli:

ze strony Komitetu Badań Naukowych:

- Minister Nauki - Przewodniczący KBN - M. KLEIBER,
- Sekretarz Stanu w urzędzie KBN - M. BARTOSIK,
- Sekretarz KBN i Podsekretarz Stanu w urzędzie KBN - J. K. FRĄCKOWIAK,
- Dyrektor DS w KBN - J. GAŚSIOROWSKI,
- Z-ca Dyrektora DE w KBN - M. ZAJĄC,

ze strony Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”:

- Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” - J. SOBIESZCZAŃSKI,
- Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych NSZZ „Solidarność” - J. DUDEK,
- V-przew. Krajowej Sekcji Nauki ds. Szkolnictwa Wyższego NSZZ „Solidarność” - W. PILLICH,
- V-przew. Krajowej Sekcji Nauki ds. Polskiej Akademii Nauk - M. GUTOWSKI,
- V-przew. Krajowej Sekcji Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych NSZZ „Solidarność” - K. SICIŃSKI,
- V-przew. Krajowej Sekcji Nauki Jednostek Badawczo-Rozwojowych NSZZ „Solidarność” - Z. ŻÓŁKIEWICZ,
- Sekretarz Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” - A. KLEMENTOWSKI,

ze strony Krajowej Sekcji NSZZ „Solidarność” Polskiej Akademii Nauk

- Przewodniczący Krajowej Sekcji NSZZ „Solidarność” Polskiej Akademii Nauk - W. NASALSKI,
- Członek Prezydium Krajowej Sekcji NSZZ „Solidarność” Polskiej Akademii Nauk - D. ROGULA.

W załączeniu lista obecności.

Spotkanie otworzył Minister Nauki - Przewodniczący KBN M. Kleiber, który przywitał przybyłych przedstawicieli KSN NSZZ „Solidarność” oraz KS NSZZ „Solidarność” PAN.

W imieniu KSN NSZZ „Solidarność”, J. Sobieszczański podziękował za umożliwienie spotkania się z nowym Kierownictwem KBN oraz zaproponował, by dotyczyło następujących zagadnień:

1. Opracowania wieloletniego harmonogramu poprawy finansowania nauki.
2. Opracowania mechanizmów tworzących powiązania między gospodarką i nauką.
3. Sytuacji nauki w 2002 roku. Projekt budżetu Państwa na 2002 r.

4. Sytuacji i perspektyw JBR.
5. Spraw bieżących (np. procedury podejmowania krótkookresowych zadań).

W imieniu KS NSZZ „Solidarność” PAN, W. Nasalski zaproponował poszerzenie listy zagadnień o następujące punkty:

6. Problemy restrukturyzacji niektórych placówek naukowych PAN.
 7. Propozycja KS NSZZ „Solidarność” PAN zawarta w liście z dnia 14 września 2001 r. skierowanym do Premiera J. Buzka,
- oraz poprosił, żeby spotkanie rozpocząć od przedyskutowania pkt. 3, poprzedzonego wystąpieniem wprowadzającym Ministra Nauki.

3. Sytuacja nauki w 2002 roku. Projekt budżetu Państwa na 2002 r.

Wystąpienie wprowadzające Ministra Nauki.

Obecna bardzo trudna sytuacja finansowa budżetu państwa w dziale Nauka jest konsekwencją braku odpowiedniego uznania dla nauki przez wszystkie dotychczasowe Rządy sprawujące władzę w ciągu ostatnich 12-tu lat. Prowadzoną w tym okresie politykę wobec sfery B+R należy uznać za niezadowalającą. Przyczynami takiego stanu rzeczy są: powszechne przekonanie, że środki finansowe przeznaczane w Polsce na naukę nie przynoszą odpowiednich rezultatów oraz samo środowisko naukowe, które nie potrafi podejmować dyskusji na temat zadań nauki i nie przekonuje dobitnie polityków i media o znaczeniu nauki, a co gorsze nie umie stawiać czoła tak ważnym wyzwaniom, jak niska konkurencyjność polskiej gospodarki, czy konieczność włączenia się do współpracy międzynarodowej, zwłaszcza z Unią Europejską.

Sytuacja finansowa polskiej nauki jest wbudowana w sytuację społeczną. Jeżeli nie zmieni się świadomości społecznej - przez szerzenie wiedzy o korzyściach; cywilizacyjnej, edukacyjnej, gospodarczej i związanej z poprawą systemu zarządzania, które może przynieść nauka - to również nie zmieni się sytuacji nauki. Obie strony - KBN i związki zawodowe - powinny w tej kwestii zajmować identyczne stanowisko.

Sfera badań naukowych w Polsce nie spełnia kryteriów nowoczesnej organizacji sektora nauki. Wszystkie cztery piony sektora nauki (jako czwarty sektor należy rozumieć przedsiębiorstwa w których realizowane jest B+R) nie spełniają wymogu nowoczesności i dlatego powinno się dokonać zmian w formule ich funkcjonowania. Odnosząc się z maksymalnym szacunkiem dla rzeczywistych osiągnięć polskiej nauki (najczęściej w ogóle nie nagłaśnianych) należy stwierdzić, że w Polsce prowadzonych jest szereg badań niepotrzebnych, których rezultaty nie przekładają się ani na wartości intelektualne, ani na wartości o znaczeniu gospodarczym. Zadaniem środowiska naukowego powinno być identyfikowanie i eliminowanie takiej działalności. Niestety robi to ono obecnie w niewystarczającym stopniu.

Słabymi stronami (bądź negatywnymi zjawiskami) poszczególnych pionów są:

- w przypadku uczelni wyższych; wieloetatowość, która skutecznie uniemożliwia prowadzenie prac badawczych na wysokim poziomie, przeznaczanie pieniędzy na badania własne na uzupełnienie środków na dydaktykę,
- w przypadku PAN; istnienie placówek, dla których ze względu na reprezentowany poziom obecnie nie ma racji bytu oraz prowadzenie badań, które mogą być z powodzeniem realizowane na uczelniach (z uznaniem należy przyjąć wolę Kierownictwa PAN -

- wyrażoną na ostatnim Zgromadzeniu Ogólnym PAN - dokonania przeglądu jednostek pod kątem poziomu badań i ich specyfiki (wymagającej oddzielnej organizacji),
- w przypadku JBR; istnienie szeregu małych bądź słabych jednostek, które powinny zostać zrestrukturyzowane bądź zlikwidowane. Ostatnia nowelizacja ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych umożliwia dokonywanie restrukturyzacji oraz przekształceń własnościowych jednostek. Części jednostek, zwłaszcza działających na rzecz odbiorców rozproszonych i pełniących funkcję tzw. służb publicznych, należy jak najszybciej zapewnić możliwość wypełniania swojej misji. Proces tworzenia PIB-ów już się rozpoczął. Przy restrukturyzacji jbr KBN posiada głos ważny, ale nie decydujący. JBR są nadzorowane przez ministrów branżowych i to oni będą decydowali o przebiegu tego procesu, głównie MG, który nadzoruje ok. 50 % wszystkich jbr. Należy oczekiwać, że za ok. 2 lata znacznym zmianom ulegnie mapa jbr, która powinna obejmować przede wszystkim PIB-y i silne jednostki działające na rzecz gospodarki. W procesie restrukturyzacji jbr należy zapobiegać ewentualnemu łączeniu się kilku małych i słabych jednostek w jedną większą, również słabą jednostkę,
 - w przypadku sektora przedsiębiorstw; znikomy zakres prowadzenia badań naukowych w samych przedsiębiorstwach, w tym sprywatyzowanych z udziałem kapitału zagranicznego (bez zabezpieczenia tzw. pakietu badawczego).

Środowisko naukowe nigdy nie potrafiło zaproponować niczego konkretnego w obszarze tzw. „priorytetów badawczych”. Wszystko to co proponowano wcześniej nie było powiązane z polityką gospodarczą kraju i nie odpowiadało standardom obowiązującym w tym zakresie. Polska jest jedynym poważnym krajem, w którym nie robi się tzw. „foresightu” (aktywnego prognozowania). Nigdy nie podjęto zorganizowanej akcji prognozowania w sposób aktywny nauki i technologii, umożliwiającej określenie trendów w nauce i technologii, naszych możliwości i sposobów działań umożliwiających znalezienie się w określonej perspektywie czasu na określonym poziomie rozwoju gospodarczego. W Polsce od lat powielany jest system finansowania tych samych dziedzin i dyscyplin naukowych (tylko odpowiednio zmniejszonymi środkami w związku z ogólnym zmniejszeniem nakładów na naukę). Jest rzeczą niemożliwą żeby obecna sytuacja wymagała prowadzenia badań w tych samych obszarach co 10 lat temu. Np. KBN bardzo dobrze finansuje obecnie badania w obszarze górnictwa i hutnictwa, nie są to jednak dziedziny, które mogą nas przybliżyć do nowoczesnego świata. Obecnie wszyscy proponują uprawianie badań w obszarze biotechnologii. Należy jednak zapytać, co Polska gospodarka może osiągnąć z uprawiania badań w tej dziedzinie? W krajach rozwiniętych, w których prowadzi się takie badania, istnieje szereg mechanizmów sprzyjających powstawaniu firm komercjalizujących ich wyniki. W Polsce brak jest takich mechanizmów, z tego powodu KBN stoi przed dramatycznymi decyzjami odnośnie finansowania tego rodzaju wyzwań nowoczesności (drugą dziedziną są tzw. nanotechnologie). Polityka naukowa państwa musi odnieść się do tych problemów. Z jednej strony środowisko naukowe powinno określić w jakich obszarach badania są najważniejsze, a z drugiej strony Rząd powinien aktywnie uczestniczyć w kreowaniu wizji nauki.

Przerwanie kręgu niemożności, w którym tkwi nauka polska, może nastąpić jedynie po uruchomieniu przez środowisko naukowe mechanizmów promocji nauki w społeczeństwie (uzmysłowienia wagi badań naukowych dla rozwoju gospodarczego i społecznego kraju) oraz przeprowadzeniu z prawdziwego zdarzenia „foresightu” naukowo-technologicznego (stwarzającego Polsce szansę zajęcia odpowiedniej pozycji naukowej i gospodarczej w świecie).

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

Wystąpienie Przewodniczącego KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Sprawa akceptacji społecznej dla nauki jest bardzo ważna, ale nie należy jej przeceniać, tym bardziej, że nie jest ona obecnie tak bardzo zła. Zdaniem KSN, istotną rolę powinny odgrywać elity, zwłaszcza w przypadku gdy sprawa dotyczy stosunkowo niewielkich kwot (w ciągu ubiegłych 10-u lat występowano o dodatkowe kwoty rzędu 100 mln zł). Niestety decyzje uwarunkowane były nie brakiem akceptacji społecznej, ale brakiem tzw. woli politycznej.

Zdaniem KSN, poprawa obecnego niskiego poziomu finansowania nauki zależy przede wszystkim od woli politycznej.

Odpowiednie finansowanie nauki powinno być głównym elementem polityki naukowej państwa. Obecnie realizowana polityka naukowa państwa (obok szeregu działań pozytywnych) sprowadza się niestety do ograniczania środków budżetowych na naukę. Nauka jest swoistą rezerwą środków budżetowych, z której można czerpać bez obawy, że towarzyszyć temu będą protesty ze strony środowiska.

Sytuacja nauki może się poprawić w przypadku, gdy będzie ona ważnym elementem rozwoju kraju, a to wymaga wkomponowania jej w politykę państwa.

Konieczne jest przewartościowanie roli nauki. Jeżeli rozwój Polski łączymy z rozwojem nauki, to musi to mieć swoje odzwierciedlenie w poziomie jej finansowania.

Sytuacja budżetu państwa jest niewątpliwie trudna, ale wydaje się, że przedstawia się ją jako gorszą niż jest w rzeczywistości, by swobodnie dokonywać daleko idących oszczędności budżetowych. Zaproponowanie w projekcie budżetu państwa na naukę zmniejszenie finansowania w stosunku do roku ubiegłego ok. 20 % (a realnie jeszcze więcej) zdecydowanie przekracza dopuszczalną miarę.

- * **Strona związkowa, rozumiejąc trudną sytuację finansową państwa, uważa, że rozsądnym działaniem wobec nauki powinno być utrzymanie jej finansowania w 2002 r. na poziomie roku 2001. Ponieważ budżet państwa na rok 2002 nie jest jeszcze uchwalony Strona związkowa apeluje o zmianę wysokości środków przewidzianych na naukę.** Zmiany takiej można dokonać w Sejmie, tym bardziej, że dominuje w nim jedna opcja polityczna. Konieczne byłoby jedynie zmobilizowanie posłów do podjęcia takiej inicjatywy.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *W Sejmie zasiadają przedstawiciele społeczeństwa, a tych, dla których sprawy nauki są ważne jest bardzo niewiele. Znajduje to odzwierciedlenie w przebiegu omawiania spraw dotyczących budżetu Działu - Nauka. Dlatego nie należy przypisywać znaczenia roli elit politycznych w tej kwestii. Przytoczone przez stronę związkową argumenty - podnoszone również przez Ministra Nauki na forum Rządu - nie są tak dramatyczne jak przedstawiane przez inne sektory (np. sferę ochrony zdrowia). Argumenty nauki odnoszą się do problemów o charakterze dalekosiężnym. Natomiast argumenty innych sektorów dotyczą spraw wymagających natychmiastowych działań i to one znajdują przede wszystkim poparcie społeczeństwa.*
- * *Obecna sytuacja finansowa państwa jest dramatyczna. Obciążenia budżetowe obejmują nie tylko naukę. Na ochronę zdrowia i kulturę proponuje się większe zmniejszenie nakładów niż na naukę. Pozostawienie finansowania nauki na poziomie 2001 wymagałoby dalszych*

cięć środków budżetowych w innych sferach. Wystąpienie z taką propozycją wymaga wskazania konkretnych obszarów, w których należałoby dokonać takich cięć.

- * Czy KSN NSZZ „Solidarność” wskaże takie obszary i zaproponuje w nich obcięcie środków budżetowych na rzecz nauki?*
- * Występowanie o zwiększenie nakładów na naukę z tradycyjnie przedstawianymi argumentami nie przyniesie oczekiwanego efektu. Jedynym skutecznym narzędziem, które może zmienić położenie sfery nauki, jest długofalowe działanie środowiska naukowego polegające na przekonywaniu społeczeństwa i wykazywaniu politykom, że na nauce można zarobić i że jest ona niezbędna dla działalności edukacyjnej na wysokim poziomie.*

Cd. wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Strona związkowa jest świadoma, że trudno oczekiwać podnoszenia przez poszczególnych członków społeczeństwa spraw nauki, ale jest równocześnie pewna, że zwiększenie budżetu nauki, np. o kwotę 200 mln zł., spotkałoby się z akceptacją całego społeczeństwa. Osobną sprawą jest kwestia wskazania źródeł finansowania takiego wzrostu. Strona związkowa nie dysponuje szczegółową wiedzą o stanie finansów państwa i dlatego trudno jest jej wskazać konkretne źródła. **Wydaje się jednak, że w roku 2002 r. takim źródłem mogłaby być obsługa długu.***
- * Strategia przedstawiona przez Ministra - Nauki jest niewątpliwie słuszna, ale zaowocować może najwcześniej za 10 lat. Efekty osiągnąć można wcześniej, jednak pod pewnym warunkiem, którym jest przyjęcie polityki państwa (w szerokim znaczeniu tego słowa, w tym polityki naukowej). To co realizowano w ciągu ostatnich 10 lat trudno nazwać polityką państwa. Przyczyną takiego stanu rzeczy była słabość rządzących formacji politycznych. Zamiast polityki państwa realizowano interesy grupowe (resortowe, rynkowe).*
- * **Obecny układ polityczny w parlamencie (przewaga głosów) stwarza możliwość przywrócenia państwu jego właściwych funkcji, w tym stworzenia właściwej polityki państwa, obejmującej całość zagadnień. Niezbędne jest jednak przekonanie wszystkich ministrów o potrzebie takiego spojrzenia na sprawy państwa.***
- * Brak zainteresowania parlamentarzystów sprawami nauki i szkolnictwa wyższego - tak bardzo widoczny na posiedzeniach dotyczących budżetu - wynikać może nie tylko z braku akceptacji społecznej, ale również z niezrozumienia przez nich wagi problemu niedofinansowania obu tych sfer. Dlatego należy Sejm przekonywać co do potrzeby zmiany takiego stanowiska i wskazywać mu konkretne propozycje pozyskiwania środków na wzrost nakładów na naukę i edukację.
Poseł K. Marcinkiewicz koreferując w Komisji Sejmowej ENiM sprawy budżetu szkolnictwa wyższego wspominał o możliwości pozyskania takich środków z puli przewidzianej na zadania specjalne. Strona związkowa nie znalazła w projekcie budżetu szczegółowego opisu takiej pozycji. Jeżeli jednak istniałaby taka możliwość to proponuje się skorzystać z niej, przynajmniej w tym roku.
Oprócz nakładów finansowych niezwykle ważny jest również problem samej organizacji sfery nauki i edukacji i w tym obszarze należy pilnie podjąć działania, które poprawiłyby funkcjonowanie obu obszarów.*

- * Podstawowymi argumentami, które mogą przekonać społeczeństwo i elity polityczne co do potrzeby rozwijania badań naukowych mogą być:
 - rola nauki jako potencjalnego koła zamachowego gospodarki (w przypadku stworzenia warunków umożliwiających silne powiązania obu sfer),
 - niebezpieczeństwo dalszego wzrostu bezrobocia,
 - pozycja Polski w Unii Europejskiej (jakie miejsce zajmie Polska w UE ze swoją słabą gospodarką, nisko finansowaną nauką i edukacją).
- * W układzie globalnym najważniejsze wydają się trzy problemy. Po pierwsze, wysoki poziom nauki, który może być istotnym argumentem w przekonywaniu elit co do potrzeby jej rozwijania. Po drugie, środki finansowe na naukę. (Obie strony różnią się w tej kwestii jedynie co do wielkości tych środków z budżetu.) Oraz problem trzeci, wiążący się bezpośrednio z pierwszym, podział realnych środków w ramach obowiązujących zasad kategoryzacji jednostek. Wydaje się, że w ciągu 10 lat nie udało się opracować skutecznego rozwiązania w tej kwestii. Dlatego Komitet Badań Naukowych powinien opracować takie rozwiązanie, w szczególności we współpracy ze środowiskiem naukowym.
- * Podstawowym zarzutem w doniesieniu do systemu kategoryzacji jednostek jest to, że przyjęte w nim zasady są źle egzekwowane. Wiele jednostek z wysoką kategorią jest finansowanych nieskutecznie. Przyczyną takiego stanu rzeczy są wady stosowanego algorytmu i procedur realizujących ten algorytm.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *System kategoryzacji, który obowiązuje w Komitecie Badań Naukowych został określony przez samo środowisko. Specyfiką działalności Komitetu Badań Naukowych jest to, że większość decyzji zapada przy współudziale środowiska naukowego, a nawet wręcz jest przez to środowisko podejmowana.*
- * *W Komitecie Badań Naukowych nie dokonał jeszcze ostatecznego podziału środków finansowych opartego na podstawie kategoryzacji jednostek. Dlatego prosimy o wstrzymanie się z ocenami systemu do zakończenia procesu kategoryzacji jednostek.*

Wypowiedź ze strony NSZZ „Solidarność” PAN.

- * Zakładając, że przyjęte zasady kategoryzacji jednostek są optymalne, należałoby oczekiwać konsekwentnego ich stosowania. Niestety w ostatnim czasie zauważyć można podejmowanie przez Komitet Badań Naukowych prób ich omijania. Świadczyć może o tym informacja zamieszczona na stronach internetowych KBN-u, w której podano, że na jednym z posiedzeń Komitetu zgłoszono propozycję przyjęcia różnych skal ocen poziomu naukowego poszczególnych jednostek, w zależności od pionu w którym są usytuowane. Taka propozycja jest dla środowiska naukowego całkowicie nie do przyjęcia.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Przypuszczalnie mamy do czynienia z nieporozumieniem. Wszystkie jednostki oceniane są według tych samych zasad. Jedynie przydzielane im dotacje są wyliczane w różny sposób. Zawsze tak było. Trudno wyobrazić sobie, żeby np. szkoły wyższe, które 75% środków*

otrzymują spoza budżetu nauki, były finansowane w taki sam sposób jak placówki naukowe PAN.

- * Obowiązujący, niewątpliwie niedoskonały system oceny i kategoryzacji jednostek jest wynikiem kompromisu zawartego przez wybranych przedstawicieli środowiska naukowego. KBN nie jest dogmatycznie do tego systemu przywiązany i rozpatrzy każdy inny, zaproponowany przez środowisko.*

Wypowiedź ze strony NSZZ „Solidarność” PAN.

- * Stronę związkową PAN niepokoi przedstawiona przez Ministra Nauki koncepcja prowadzenia w placówkach naukowych PAN wyłącznie badań naukowych, których nie można prowadzić gdzie indziej. Naszym zdaniem, badania należy prowadzić w tych jednostkach, które mogą je realizować na najwyższym w Polsce poziomie. W PAN aż 86 % placówek naukowych ma kategorię I lub II i nie powinno się ich wykluczać z prowadzenia badań z innych powodów.*

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * Struktura i funkcjonowanie placówek naukowych PAN pozostaje wyłącznie w gestii Akademii. Rola Komitetu Badań Naukowych jest ograniczona i sprowadza się wyłącznie do ich finansowania. Dlatego, strona związkowa PAN powinna przedstawiać swoje oczekiwania na forum Akademii.*
- * Strony, mimo różnych punktów widzenia, są niewątpliwie zgodne w warstwie diagnostycznej. Sprzeczność wynika z oczekiwań środowiska naukowego i możliwości ich zaspokojenia przy obecnym stanie gospodarki. Projekt budżetu przyjęty przez Radę Ministrów powstał w wyniku kompromisu zawartego przez przedstawicieli poszczególnych resortów, będących pod silną presją oczekiwań społecznych. Obecnie Minister Nauki nie ma instytucjonalnej możliwości wystąpienia z projektem zmian w dokumencie przyjętym przez Rząd. Zmiany takie mogą zostać wprowadzone jedynie drogą nacisków sejmowych.*
- * Od lat istnieje zasadnicza sprzeczność pomiędzy deklaracjami a możliwościami ich realizacji. Wszystkie dotychczasowe Rządy deklarowały preferencje dla nauki. Niestety, z roku na rok pogłębiała się zła sytuacja finansowa nauki, w miarę jak pogarszała się sytuacja gospodarki. Polityka naukowa w sensie deklaracji była właściwa, natomiast brak było możliwości realizacyjnych. Obecny sytuacja gospodarki jest tak trudna, że zdaniem Kierownictwa KBN powstrzymanie niekorzystnych tendencji już w tym roku byłoby znaczącym sukcesem.*

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Zmiany w budżecie na rok 2002 mogą zostać wprowadzone nie tylko drogą zakwestionowania przez posłów niektórych zapisów projektu rządowego, ale również poprzez zgłoszenie przez Rząd autopoprawki. Metoda ta jest praktykowana często i - z punktu widzenia legislacyjnego - stosunkowo prosta.*
- * W ciągu ostatnich 10-lat można wskazać takie okresy, w których sytuacja gospodarcza kraju była lepsza, m.in. podczas poprzednich rządów obecnej koalicji. Niestety, wówczas również nie było odpowiedniej woli politycznej dla spraw nauki. Zadaniem strony*

związkowej jest wywieranie ciągłego nacisku na Rząd, niewątpliwie uciążliwego, ale dającego Rządowi wiele argumentów na rzecz poprawy sytuacji nauki. Środowisko naukowe, które bardzo niechętnie odwołuje się do spektakularnych działań, wywiera ten nacisk jedynie w drodze spokojnej wymiany argumentów, podczas takich spotkań jak dzisiejsze. Dlatego, postuluje o utrzymanie finansowania nauki w 2002 r. na poziomie roku 2001.

1. Opracowanie wieloletniego harmonogramu poprawy finansowania nauki.

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Zagadnienie opracowania wieloletniego harmonogramu rozwoju nauki jest dla strony związkowej niezwykle istotne. Dokument taki jest potrzebny zarówno jednostkom naukowym, które bez co najmniej 3-4 letniej wizji swojego finansowania, nie mogą prawidłowo funkcjonować, jak i samemu Rządowi, któremu, po przyjęciu takiego harmonogramu, byłoby łatwiej podejmować decyzje budżetowe dotyczące sfery nauki.
- * W 1999 r. ówczesny Minister Nauki, w imieniu Rządu, podpisał ustalenie zobowiązujące Rząd do opracowania wieloletniego harmonogramu rozwoju nauki, w którym zaproponowane zostanie znaczące podniesienie środków finansowych, nie mniejsze niż 0,6% PKB w 2000 r. i co najmniej 10 % coroczny, realny wzrost nakładów na naukę w latach następnych.
Czy dla nowego Kierownictwa KBN złożone wówczas zobowiązanie jest jeszcze aktualne?
- * Strona związkowa oczekuje, że dokument dotyczący zwiększenia finansowania sfery nauki zostanie opracowany jeszcze w tym roku i, że będzie miał on charakter harmonogramu, w którym określone zostaną konkretne terminy i co najmniej minimalne propozycje nakładów.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Potrzeba opracowania takiego dokumentu nie budzi żadnej wątpliwości. Minister Nauki został zobowiązany do jego opracowania również przez Radę Ministrów. Dokument ten nie może mieć jednak charakteru wyłącznie kolejnej deklaracji. Musi być zarówno możliwy do przyjęcia przez Rząd jak i realizacji. Podstawowym elementem w tym dokumencie powinno być wykazanie w jaki sposób nauka może się przyczynić do modernizacji kraju, poprzez zwiększenie innowacyjności gospodarki, poprawę zarządzania i edukacji, Z takiego przedstawienia roli nauki wyniknie potrzeba prowadzenia badań naukowych i ich odpowiedniego finansowania.*
- * *Przygotowanie strategii finansowania nauki nie jest trudne. Problemy powstają dopiero przy jej realizacji. Przykładem mogą być zapisy dotyczące finansowania nauki, zawarte w dokumencie rządowym pt. „Założenia polityki naukowej i naukowo-technicznej państwa” (przyjętym przez Radę Ministrów w 1993 r.), głoszące m.in., że już w 1995 r. powinno osiągnąć się poziom 1,1 % PKB z budżetu państwa. Najważniejszy okazał się jednak zamieszczony poniżej zapis głoszący, że „Rząd przedkładając projekt ustawy budżetowej kierować się będzie powyższymi założeniami, zgodnie z możliwościami finansowymi państwa” (zamieszczenie tego zapisu było warunkiem akceptacji dokumentu przez Ministra Finansów).*

- * *KBN nie neguje potrzeby opracowania takiego dokumentu, ale zwraca uwagę na fakt, że podstawowym warunkiem jego realizacji jest zgoda polityczna i przekonanie, że nauka może rzeczywiście coś zrobić dla gospodarki. W wystąpieniu programowym Ministra Nauki na posiedzeniu KBN w dniu 20 grudnia 2001 r. (konspekt wystąpienia w załączeniu) sprawa zwiększenia finansowania badań naukowych i prac rozwojowych stanowiła drobny fragment. Główny nacisk w obszarze finansowania badań położony został na priorytety, koncentrację, selekcję i koncentrację środków. Szczególne znaczenie nadano również współpracy nauki z gospodarką (innowacyjnej roli nauki). W tym zakresie zaproponowano m.in. powołanie wyspecjalizowanego Funduszu, zarządzającego inwestycjami w przedsięwzięcia obejmujące B+R.*
- * *Komitet Badań Naukowych pragnie ideę wzrostu nakładów finansowych na naukę przedstawić w dokumencie programowym w aspekcie jej wpływu na rozwój i innowacyjność gospodarki. Pokazując co nauka może zrobić dla gospodarki, zamierzamy przekonać decydentów o potrzebie odpowiedniego jej finansowania.*
- * *Rząd w dokumencie dotyczącym strategii gospodarczej (dokument ten zostanie opublikowany jeszcze w tym tygodniu) kładzie główny nacisk na wzrost gospodarczy kraju, nawet kosztem bilansu płatniczego. Takie podejście jest w obecnej sytuacji niewątpliwie słuszne, ale także niesłychanie dramatyczne z uwagi na możliwość opóźnienia wejścia Polski do Unii Europejskiej. Istnieją nominalne i rzeczywiste kryteria wejścia do UE. Polska musi z jednej strony wypełniać kryteria nominalne, a pragnie również wypełnić kryteria rzeczywiste, do których należy wzrost gospodarczy. Wejście Polski do Unii Europejskiej jest sprawą niesłychanie istotną i szanse takiej nie wolno przegapić. Stąd dramatyczne decyzje, które musi podejmować Rząd.*

Wypowiedź ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Strona związkowa wyraża zadowolenie z faktu zgodności obu stron co do potrzeby opracowania wieloletniej wizji rozwoju nauki. Uważa jednak, że dokument jej dotyczący powinien zawierać oprócz pokazania mechanizmów poprawiających sytuację nauki również oszacowanie środków finansowych. W przeciwnym razie nauka będzie w dalszym ciągu jednym ze słabszych elementów w grze resortów o pozyskiwanie środków finansowych z budżetu państwa. Dokument zawierający określenie pewnych, nawet minimalnych nakładów, pozostaje zawsze - nawet w sytuacji kiedy zawarte w nim propozycje nie są realizowane - elementem nacisku ułatwiającym grę na forum Rady Ministrów. Dlatego strona związkowa postuluje, żeby dokument ten posiadał charakter harmonogramu.

2. Opracowanie mechanizmów tworzących powiązania pomiędzy gospodarką i nauką.

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * W krajach rozwiniętych badania naukowe finansowane są w znacznym stopniu przez przemysł. Oczywiście jest, że sytuacja taka powinna być również w Polsce. Niestety obecnie brak jest odpowiednich mechanizmów sprzyjających powiązaniu nauki z gospodarką. Środowisko naukowe wiązało pewne nadzieje z prywatyzacją przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, licząc na unowocześnienie gospodarki i wzmocnienie działań nauki na rzecz rozwoju gospodarki. Niestety w rzeczywistości

okazało się, że nadzieje te były płonne. Niewątpliwie w jakimś stopniu jest za to winne samo środowisko, które nie wykazywało odpowiedniego zaangażowania, ale przede wszystkim przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak odpowiednich mechanizmów. Powinny to być mechanizmy dostosowane do zasad wolnego rynku, jednak o charakterze wymuszającym.

- * Strona związkowa postuluje o zabezpieczenie w procesach prywatyzacyjnych z udziałem kapitału zagranicznego - oprócz „pakietu socjalnego” - również „pakietu badawczego”. Postulat ten podnoszony był już wielokrotnie i mimo, że poprzednie Rządy zobowiązywały się do wprowadzenia w życie tego postulatu, to nigdy nie został zrealizowany. Mamy nadzieję, że nowa ekipa rządowa podejmie stosowne działania w tym zakresie.
- * Obecnie - zdaniem strony związkowej - najważniejsze jest wprowadzenie jednego mechanizmu wymuszającego dla wszystkich przedsiębiorców, zarówno krajowych, jak i z udziałem kapitału zagranicznego, w postaci tzw. „podatku rozwojowego”. Podatek ten w pewnym stopniu podobny byłby do stosowanego wcześniej w okresie PRL, z tą różnicą, że podmioty płacące taki podatek mogłyby same określać jakie badania naukowe i prace rozwojowe są im niezbędne.
- * Bez wprowadzenia takiego generalnego mechanizmu wymuszającego - zapewne budzącego na początku kontrowersje - nie da się stworzyć odpowiednich więzi pomiędzy nauką i gospodarką. Szereg innych rozwiązań, w tym proponowanych przez Komitet Badań Naukowych, może sprzyjać włączaniu gospodarki do finansowania nauki, ale będzie to proces niesłychanie długotrwały.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *W sytuacji kryzysu gospodarczego wprowadzanie wszystkich mechanizmów jest bardzo trudne, z uwagi na fakt, że przynajmniej w początkowym okresie znacznie obniżają one wpływy do budżetu. Żaden Minister Finansów nie chce rezygnować z wpływów do budżetu, a namawianie go teraz byłoby dramatycznym przedsięwzięciem. Z życzliwością spotkać się mogą wyłącznie propozycje tych mechanizmów, które nie zmniejszają wpływów do budżetu.*
- * *Struktura uzyskiwanych obecnie wyników badań naukowych jest w stosunku do potrzeb gospodarki wysoce niezadowolająca, nie widać efektów - nie widać korzyści, dlatego pozycja nauki jest słaba. Nie można ruszyć spraw podatkowych bez bezpośredniej współpracy z ekspertami Ministerstwa Finansów, którzy w obecnej sytuacji gospodarczej dają skuteczny odpór. Propozycja wprowadzenia podatku rozwojowego jest podobna do funkcjonującego kiedyś CFRNiT-u, który został zlikwidowany przy okazji transformacji ustrojowej. Był to bardzo dobry mechanizm, uzależniał bowiem nakłady finansowe na naukę od uzyskiwanych efektów gospodarczych. W obecnych warunkach przywrócenie podobnego mechanizmu jest sprawą niezwykle trudną. W zakresie systemu podatkowego Komitet Badań Naukowych ma bardzo małe pole manewru. W propozycjach KBN są rozwiązania nie tak radykalne, nie podwyższające bezpośrednio kosztów, ale dające niewątpliwie przedsiębiorcom pewne korzyści. Przedsiębiorcy nie można zmuszać do inwestowania w naukę, przedsiębiorcy musi to się opłacać. Takie propozycje, jak możliwość odpisu od podstawy do opodatkowania w wysokości 150 % kosztów na B+R, przyspieszona amortyzacja aparatury, przywrócenie ulg inwestycyjnych, itp., to są te*

narzędzia podatkowe lub zbliżone do nich, które w najbliższym okresie czasu mogą być lansowane przez KBN. Obecnie KBN wychodzi poza dotychczasowe sposoby działania (w ramach tzw. „eksperymentu za 10 mln zł”) poprzez skierowanie do NOT-u pewnych pieniędzy w celu bezpośredniego, uproszczonego dotarcia do małych i średnich przedsiębiorstw, którym w pierwszym rzędzie należy ułatwić sytuację.

Komitet Badań Naukowych poszukuje sposobów, które skutecznie mogłyby pomóc gospodarce, bez zwiększania kosztów.

- * Komitet Badań Naukowych będzie nie tylko szukać pieniędzy dla nauki, ale również poszukiwać oszczędności w sferze samej nauki. Nie ulega wątpliwości, że przy obecnym systemie finansowania, opartym w dużym stopniu na samorządowym podejściu do sfery nauki, wciąż funkcjonuje wiele jednostek, które nie przynoszą żadnej korzyści gospodarce, a praktycznie nic nie wnoszą do nauki światowej. Jeżeli zdobędziemy się na odwagę i stanowczość, zarówno w ocenie jednostek, jak i w wykorzystaniu tych wszystkich mechanizmów, które niedawno weszły w życie (nowelizacje ustaw o Komitecie Badań i o jednostkach badawczo-rozwojowych), to mamy szansę zawęzić obszar finansowania, a jednocześnie podnieść uzyskiwane efekty badań.*
- * Pozabudżetowym działaniami będą m.in.: ograniczenie liczby funkcjonujących jednostek oraz bezpośrednie skierowanie środków finansowych w ramach projektów celowych na badania stosowane i prace rozwojowe potrzebne małym i średnim przedsiębiorstwom (w ramach „eksperymentu za 10 mln zł”). Komitet Badań Naukowych pracuje również nad koncepcją wyodrębnienia określonych pieniędzy, pewnego rodzaju namiastki funduszy wysokiego ryzyka, których powstanie w obecnej sytuacji gospodarczej jest praktycznie niemożliwe. W tej chwili nie chcemy przedstawiać szczegółowo tej koncepcji. W pierwszej kolejności musimy porozumieć się z Ministrem Finansów. W przeciwnym razie sprawa nie będzie miała najmniejszych szans realizacji.
Generalnie stwierdzić można, że bez przekonania decydentów co do słuszności inwestycji w naukę oraz określenia skutecznego systemu zagospodarowania pieniędzy, nie da się prostymi środkami pozyskać dodatkowych funduszy na naukę. Najpierw należy uporządkować sprawę we własnym obszarze.*
- * W obecnej sytuacji gospodarczej, przy tak niskim finansowaniu nauki, niektóre z jbr-ów muszą ulec likwidacji. Podejmowanie takich decyzji jest dramatyczne, bowiem pociąga za sobą zwalnianie wielu osób, które mogą mieć ogromne problemy ze znalezieniem pracy w swojej specjalności. Obecnie musimy dokonać przesunięcia akcentu w stosunku do zasad polityki naukowej. Dotychczas obowiązywała zasada - wszystko finansujemy na poziomie minimum i koncentrujemy się na pewnych priorytetowych kierunkach. Teraz problem polega na tym, że nakłady na naukę tak się obniżyły, że tę podstawową bazę należy redukować. Nie ma fizycznej możliwości utrzymania wszystkich. W tej kwestii bardzo stanowczo wypowiada się Ministerstwo Gospodarki w odniesieniu do nadzorowanych jednostek badawczo-rozwojowych. Komitet Badań Naukowych będzie starał się przesunąć środki finansowe na obszary, które w sposób ewidentny będą preferowane, ponieważ działają bezpośrednio na rzecz gospodarki i mają duże szanse stać się przysłowiowym kołem zamachowym rozwoju (np. triada bio-techno-info).
W tym kierunku, decyzją Komitetu Badań Naukowych, dokonano już przesunięcia nakładów na projekty badawcze i projekty celowe pomiędzy poszczególnymi Zespołami. Innymi słowy, KBN będzie preferował przede wszystkim to, co pozwoli najszybciej rozwinąć się gospodarce.*

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”

- * Stronie związkowej jest trudno ocenić w jaki sposób zaproponowane przez KBN mechanizmy mogą się przełożyć bezpośrednio na efekty gospodarcze i finansowanie pozabudżetowe nauki. Naszym zdaniem istnieje potrzeba wprowadzenia zdecydowanego mechanizmu, takiego jak „podatek rozwojowy”. Mechanizm ten proponowaliśmy już wcześniej, w innej sytuacji. Kolejni Ministrowie Finansów opowiadali się jednak zdecydowanie za obniżaniem podatku dochodowego od osób prawnych. Związki zawodowe zwracały wówczas uwagę, że w trudnej sytuacji gospodarki nie należy obniżać podatków „za darmo”. Propozycję wprowadzenia „podatku rozwojowego” należało widzieć nie w kontekście podwyższania podatków, lecz ich obniżania. Strona związkowa zdaje sobie sprawę, że wprowadzenie takiego mechanizmu nie jest możliwe w tym roku, prosi jednak KBN o przyjrzenie się - wspólnie z Ministrem Finansów - możliwości jego wprowadzenia w roku przyszłym.
- * Strona związkowa, w zakresie rozwijania związków nauka - gospodarka, proponuje skorzystanie ze sprawdzonych już wzorów wykorzystywanych w ramach 5. Programu Ramowego Rozwoju Technicznego i Prezentacji Unii Europejskiej. Tak jak wspomagane są ze środków KBN jednostki naukowe i przedsiębiorstwa biorące udział w tym Programie, tak powinny być również wspomagane te jednostki naukowe i przedsiębiorstwa z przewagą kapitału państwowego, które się bezpośrednio zaangażują w rozwój kraju. W ten sposób możliwe byłoby silniejsze powiązanie finansowanej ze środków publicznych nauki z jeszcze publicznymi przedsiębiorstwami.
- * Zdaniem strony związkowej, przy ocenie jednostek naukowych nie należy przesadzać w kwestii osiągania tzw. poziomu światowego, w szczególności odnosi się to do szkół wyższych, których podstawowym zadaniem jest prowadzenie dydaktyki. Naukę powinno się traktować jako całość, bez rozbijania na działy. I tylko w takim ujęciu należy podchodzić do problemu jej finansowania.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Nauka jest jedna. Uprawiana jest natomiast w różnych miejscach i w różny sposób, jednak ocena poziomu naukowego poszczególnych jednostek musi być dokonywana na podstawie jednakowych kryteriów.*
- * *System premiowania przedsiębiorców zainteresowanych zwiększeniem swojej innowacyjności i współpracujących z nimi placówek naukowych funkcjonuje już w formie projektów celowych. W ramach tego systemu korzyści odnoszą obie strony, przedsiębiorcy w formie dofinansowania do 50% kosztów prac badawczo-rozwojowych, jednostki naukowe w formie dodatkowych punktów uwzględnianych w ocenie parametrycznej oraz korzyści finansowych z umów wdrożeniowych.*

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Być może należałoby wprowadzić dodatkowe preferencje punktowe w ocenie jednostek za współpracę z gospodarką. W świetle zachodzących zmian własnościowych wydaje się

również celowa zmiana prawa patentowego. Strona związkowa jest zainteresowana rozwiązaniami, które sprzyjałyby angażowaniu się jednostek naukowych w działania na rzecz gospodarki, także z myślą o korzyściach wynikających z prawa patentowego.

- * W związku z zapowiedzią Kierownictwa KBN radykalnego zróżnicowania w bieżącym roku finansowania poszczególnych jednostek, strona związkowa prosi o podanie bardziej szczegółowej informacji w tym zakresie.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Za sprawy patentowe odpowiada Urząd Patentowy, który w swoich działaniach koncentruje się na dostosowaniu prawa patentowego do wymogów Unii Europejskiej.*
- * *Kierownictwo KBN zgłosiło do Programu prac Rady Ministrów w 2002 r. dwie kluczowe sprawy, tj. opracowanie projektów dwóch dokumentów rządowych dotyczących polityki innowacyjnej państwa oraz polityki naukowo-technicznej państwa. KBN ma ok. pół roku na przygotowanie, skonsultowanie ze wszystkimi środowiskami, w tym związkami zawodowymi, strategicznych rozwiązań, które z jednej strony powinny dać nowe spojrzenie na związki nauki z gospodarką, a z drugiej strony powinny potrząsnąć środowiskami naukowymi na tyle, by wyszły one ze swojego konserwatyzmu i starały się zaadaptować do zmieniających się uwarunkowań gospodarczych.*
- * *Do chwili obecnej nie zostały jeszcze zakończone prace związane z oceną parametryczną jednostek naukowych. Dopiero po ich zakończeniu będzie można stwierdzić jak daleko poszczególne Zespoły poszły w kierunku podtrzymania najlepszej merytorycznie i najskuteczniejszej ekonomicznie części nauki. Oczekujemy wyraźnego zróżnicowania, a to spowoduje, że część jednostek przestanie być dotowana z budżetu nauki. Nie oznacza to jednak, że będą one od razu skazane na zagładę. Wiele jednostek badawczo-rozwojowych osiąga obecnie z działalności statutowej jedynie 5-15 % swoich przychodów i ich utrata nie może przesądzić o przyszłości tych jednostek.*
- * *Odnosząc się do wcześniej podniesionego problemu „gdzie uprawiać badania naukowe”, należy zwrócić uwagę na fakt, że ukształtowany jeszcze w XIX wieku system uprawiania nauki, obecnie wyraźnie ewoluuje. O ile jeszcze w przypadku badań eksperymentalnych konieczne jest utrzymywanie większej masy krytycznej (obejmującej ludzi, sprzęt i aparaturę), o tyle poprzez system „instytutów bez ścian” czy „instytutów wirtualnych”, można prowadzić badania w wielu obszarach nauki (zwłaszcza humanistycznych i społecznych). Tym samym, coraz mniej konieczne staje się utrzymywanie dużych instytutów w sensie fizycznym.*

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Obok tworzenia nowych mechanizmów sprzyjających powiązaniu nauki z gospodarką bardzo ważne jest likwidowanie istniejących w tym względzie hamulców. Jednym z najbardziej dotkliwych hamulców jest konieczność dokonywania przez jednostki naukowe zakupów związanych z realizacją różnego rodzaju projektów w drodze stosowania przepisów ustawy o zamówieniach publicznych. Powoduje to, że jednostki badawczo-rozwojowe często rezygnują z realizacji pewnej kategorii projektów, zwłaszcza tych, które muszą być wykonane w bardzo krótkich terminach. Na ogół, realizowane są one następnie w obszarze „szarej strefy” przez pracowników tych jednostek. Kolejnym

hamulcem jest opieszałość Urzędu Patentowego. Średnio siedmioletni okres, jaki na ogół upływa między zgłoszeniem wniosku, a uzyskaniem patentu, nie działa mobilizująco.

- * Strona KBN podkreśliła konieczność rozwijania badań stosowanych, zwłaszcza tych, które mogą bezpośrednio pomóc gospodarce, tymczasem w projekcie budżetu na 2002 r. w zakresie nauk technicznych spadek finansowania jest największy (o 40%), co niewątpliwie spowolni proces tworzenia powiązań pomiędzy sferą nauki i gospodarką.
- * Bardzo istotną barierą - zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw - jest zbiurokratyzowanie przepisów związanych z ubieganiem się o projekty celowe. Często, przedsiębiorstwa te już na początku, nie mogąc przebić się przez gąszcz przepisów i wymogów, rezygnują z ubiegania się o środki, które w istotny sposób mogłyby im pomóc w podniesieniu swojej konkurencyjności.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *KBN ma nadzieję, że „eksperyment za 10 mln zł”, o którym wspomniano już wcześniej, może się w istotny sposób przyczynić do rozwiązania problemu pozyskiwania przez małe i średnie przedsiębiorstwa środków na realizację projektów celowych. Przypuszczamy, że za tę kwotę, w sytuacji wyjątkowo niskich kosztów własnych systemu (2-3%), możliwe będzie uruchomienie ok. 100 projektów celowych, które w warunkach standardowej procedury nie miałyby praktycznie żadnej szansy realizacji. Jeżeli eksperyment okaże się udany, to w następnych latach przekazywane będą tym strumieniem coraz większe środki.*
- * *Liczymy, że staraniem środowiska NOT-owskiego uda się uruchomić prosty i sprawny system umożliwiający łatwy dostęp małym i średnim przedsiębiorstwom do potrzebnych im wyników badań naukowych.*
- * *Nie ma sprzeczności w zmniejszeniu środków finansowych na sferę technologii i techniki z domaganiem się wykazywania ich znaczenia dla gospodarki. KBN dostrzega jedynie potrzebą zaprzestania finansowania badań w niektórych obszarach, z uwagi na małe zainteresowanie samej gospodarki.*
- * *Na problem zbiurokratyzowania przepisów należy spojrzeć z dwóch stron. Z jednej strony niewątpliwie utrudniają pozyskiwanie środków przez przedsiębiorców, z drugiej zaś - co widać na przykładzie krajów Unii Europejskiej - sprzyjają efektywnemu ich wydatkowaniu, powodującemu szybki wzrost gospodarczy.*

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * *Obie strony generalnie zgadzają się co do potrzeby rozwijania istniejących i wprowadzania nowych mechanizmów sprzyjających powiązaniu nauki z gospodarką. Różnice dotyczą jedynie charakteru i możliwości wprowadzenia niektórych instrumentów. Strona związkowa postuluje o uwzględnienie jej propozycji, w szczególności dotyczących „pakietu badawczego” i podatku rozwojowego.*

4. Sytuacja i perspektywy JBR.

Wypowiedzi ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * Jednostki badawczo-rozwojowe są pionem nauki, w którym widoczne jest największe zróżnicowanie poziomu naukowego poszczególnych placówek. Są takie jednostki, które w najmniejszym stopniu nie odbiegają od poziomu naukowego placówek naukowych PAN, ale są również i takie, dla których określenie nauka jest trochę na wyrost, co nie oznacza, że jednostki te nie są potrzebne w szerszym systemie, a w szczególności obszarze wiążącym naukę z gospodarką. Zdaniem strony związkowej, istnieje niebezpieczeństwo, że w przypadku przyjęcia jako najważniejszego kryterium poziomu naukowego, ulegnie likwidacji szereg jednostek, które mogą być bardzo przydatne w rozwoju gospodarki.
- * W okresie transformacji ustrojowej jednostki badawczo-rozwojowe zostały najboleśniej dotknięte. Ograniczenie finansowania z budżetu państwa, spowodowało proces samorestrukturyzacji tych jednostek, w takim stopniu, że zatrudnienie w nich zmniejszyło się prawie dziesięciokrotnie. Obecnie są one dofinansowywane z budżetu państwa w bardzo niewielkim stopniu (ok. 20%), głównym źródłem ich finansowania jest gospodarka. Dużym utrudnieniem był brak przepisów prawnych umożliwiających dokonywanie przekształceń własnościowych. Środowisko jbr z zadowoleniem przyjęło ostatnią nowelizację ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych, w której stworzono takie możliwości. Proces przekształceń jbr już się rozpoczął. Niewątpliwie będzie to proces długotrwały i wymagający spokojnych działań. Niestety, w ostatnim okresie ukazało się szereg artykułów prasowych, pisanych jakby na zamówienie, przedstawiających całe środowisko jbr w niekorzystnym świetle i podważających sens ich istnienia. W tej sprawie liczymy na Ministra Nauki. Oczekujemy, że podczas swoich najbliższych spotkań z prasą da odpór nieprawdziwym zarzutom dotyczącym jednostek badawczo-rozwojowych i przedstawi ich rzeczywiste znaczenie oraz rolę jaką spełniają w rozwoju gospodarczym kraju.
- * Środowisko jbr od lat zgłasza postulaty dotyczące zasad kategoryzacji jednostek. Obecnie niepokoi nas szczególnie ograniczenie ilości jednostek mogących uzyskać I kategorię do 20 % w obrębie Zespołu. Ilość jednostek z kategorią I jest w Zespołach zróżnicowana. Są takie Zespoły, w których obecnie z taką kategorią niewiele jednostek, a w innych ok. 50 %. Przyjęcie takiego rozwiązania spowodowało, że niektóre jednostki ze względów koniunkturalnych zabiegają o zmianę Zespołu.
- * KBN na ostatnim posiedzeniu nie zdecydował o przekazaniu jbr i szkołom wyższym w styczniu dofinansowania statutowego w ramach tzw. pierwszej transzy. Zawsze z początkiem roku jednostki badawczo-rozwojowe borykają się z trudnościami związanymi ze zdobywaniem zleceń oraz zatorami płatniczymi za prace oddawane z końcem roku ubiegłego. Napływają do KSN z niektórych jednostek sygnały o braku pieniędzy na wynagrodzenia. Strona związkowa domaga się przyspieszenia zakończenia oceny parametrycznej oraz przekazania w trybie pilnym środków na działalność statutową, przynajmniej do tych jednostek, co do których wiadomo, że praktycznie mają zagwarantowaną wysoką kategorię.
- * KSN ponownie zwraca się do Ministra Nauki o negocjowanie przy procesie prywatyzacji z pakietami socjalnymi pakietów badawczych. Takie korzystne kroki dla rozwoju badań

podjęto w Republice Czeskiej. W Polsce do sprywatyzowania pozostało już niewiele sektorów gospodarki. Wynegocjowanie pakietów badawczych stworzy warunki lepszego powiązania nauki z gospodarką, wpłynie pozytywnie na efektywne funkcjonowanie jbr oraz ułatwi ich egzystencję.

- * Strona związkowa zwraca uwagę na fakt, że listy rankingowe jednostek sporządzane przez Komitet Badań Naukowych i poszczególnych ministrów nadzorujących te jednostki bardzo często różnią się zasadniczo. Jest to zastanawiające, bowiem - naszym zdaniem - powinny być podobne. Być może potrzebna jest w tej kwestii bliższa współpraca stron i ustalenie jednakowych kryteriów.
- * Strona związkowa ponownie postuluje o uwzględnienie w ocenie parametrycznej jednostek naukowych działalności związanej z pracami normalizacyjnymi. Prowadzenie tej działalności, mającej na celu zapewnienie spójnego systemu norm europejskich jest szczególnie ważne w okresie przystosowawczym przed przystąpieniem Polski do UE. Wiele jednostek badawczo-rozwojowych przystosowując się do działania w obszarze Unii Europejskiej, uzyskało certyfikaty jakościowego systemu zarządzania ISO 9001, posiada akredytowane laboratoria badawcze i prowadzi usługi certyfikacyjne. Z uwagi na posiadany kapitał ludzki i aparaturowy, jbr-y stanowią największe zaplecze do prowadzenia działań w tym zakresie.
- * Stronę związkową niepokoi pewne zahamowanie spraw związanych z powołaniem PIB-ów. O ile nam wiadomo, do KBN wpłynęło parę wniosków instytutów ubiegających się o status PIB, a tylko jeden uzyskał program rządowy.
- * Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów został powołany Międzyresortowy Zespół do spraw reformy jednostek badawczo-rozwojowych, który po przygotowaniu sprawozdania w 2000 r. i przyjęciu przez Radę Ministrów został zobowiązany do przygotowania kolejnego sprawozdania w roku ubiegłym. Strona związkowa jest zainteresowana czy został on przedstawiony Radzie Ministrów i w jaki sposób wyniki tego raportu zostaną przełożone na praktyczne działania, w szczególności w aspekcie PIB-ów.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Przyjęciu zasad oceny parametrycznej jednostek towarzyszyło szereg dyskusji i polemik. Ostatecznie zaakceptowano obowiązujące, być może niedoskonałe, ale w znacznym stopniu obiektywne. Zgodnie z nimi, normalizacja weszła w ocenę ogólną.*
- * *Limit 20% jednostek z I kategorią i 30 % z II kategorią wprowadzony został z potrzeby faktycznej selekcji, ze świadomością że w poszczególnych Zespołach mamy do czynienia z różnym średnim poziomem badań. Nikt nie zgodziłby się na wprowadzenie jednej listy rankingowej przebiegającej przez wszystkie Zespoły. Generalnie kategoria świadczy o efektywności jednostki i nie przekłada się bezpośrednio na pieniądze. Te łączą się przede wszystkim z punktami, a nie kategorią. Obecnie nie ma możliwości podniesienia obowiązujących limitów. W drodze wyjątku, w 3 Zespołach podniesiono limit z 20 do 25% jednostek z kategorią I (dotyczyło to jednej, maksimum dwóch jednostek).*
- * *Przenosin jednostek z jednych Zespołów do drugich jest niewiele (2-3). Komitet przyjął zasadę, że przy takich przenosinach przez co najmniej rok utrzymane będzie finansowanie jednostki na dotychczasowym poziomie.*

- * *KBN odpowiada z reguły na publikacje prasowe, zawierające poważne zaczepki pod adresem poprawności finansowania. Niestety, Gazeta Wyborcza naszej ostatniej odpowiedzi nie zamieściła.*
- * *Problem pakietów badawczych jest systematycznie podnoszony przez KBN w rozmowach z MSP, niestety skuteczność podejmowanych działań jest niewielka. Nie można zobowiązać inwestora do korzystania z konkretnego zaplecza badawczego. Powinno się do tego problemu podchodzić indywidualnie i szukać takich rozwiązań, które będą się nadawały do zapisu w konkretnych umowach.*
- * *Komitet Badań Naukowych jest niezależny w swoich ocenach jednostek naukowych, i wychodzi z założenia, że najważniejszymi kryteriami są poziom naukowy i efektywność aplikacyjna, a nie np. zgłaszana przez ministrów potrzeba funkcjonowania konkretnych jednostek. Często ekspertyzy dotyczące funkcjonowania poszczególnych jednostek, przygotowywane dla nadzorujących ich ministrów, są sporządzane przez osoby zatrudnione w tych jednostkach. Być może to jest przyczyną rozbieżności w ocenach.*
- * *W lipcu 2001 r. Międzyresortowy Zespół do spraw reformy jednostek badawczo-rozwojowych przygotował II sprawozdanie, w którym przedstawił wyniki analizy 225 jednostek. Zawarte w sprawozdaniu wnioski zostaną szczegółowo rozpatrzone, a następnie Kierownictwo KBN przedstawi koncepcję ich wykorzystania.*
- * *Stworzenie możliwości utworzenia PIB-ów zaowocowało wieloma wnioskami w tej sprawie do KBN. Wszystkie one dotyczyły pieniędzy z budżetu nauki. Podczas gdy generalne założenie jest takie, że jednostka ubiegająca się o uzyskanie statusu PIB-u musi wykazać potrzebę jego utworzenia właściwemu ministrowi. Warunkiem utworzenia PIB-u jest utworzenie wieloletniego programu działań służby publicznej, bez środków z budżetu nauki. Komitet może jedynie - w zwykły dla siebie - sposób finansować badania wspierające te służby publiczne, np. w postaci programu wieloletniego czy projektu zamawianego. KBN w ostatnim czasie poinformował listownie kilku ministrów (MŚ, MPiPS, MZ, MRiRW i MG), które jednostki - zdaniem KBN - mają największe szanse uzyskania statusu PIB-U. Samo wystąpienie jednostek do KBN jest daleko niewystarczające. Proces utworzenia PIB-u powinien zapoczątkować właściwy minister, który musi mieć świadomość, że ze swojej części środków budżetowych będzie musiał wydawać pieniądze na działalność PIB-ów dotyczącą realizacji celów publicznych. Z tytułu bycia PIB-em nie będą przysługiwać żadne dodatkowe środki z budżetu nauki. KBN nie przewiduje wyodrębnienia specjalnej ścieżki finansowania PIB-ów. Podstawową korzyścią uzyskania przez jednostkę statusu PIB-u jest zapewnienie sobie stabilności finansowania swoich funkcji nienaukowych (funkcji służb publicznych). Komitet Badań Naukowych będzie przykładal do nich swoją miarę i zapewniał stabilne finansowanie działalności statutowej naukowej. PIB-y to instytuty, które z racji wykonywanych ważnych funkcji publicznych, będą miały niewątpliwie większe szanse w uzyskiwaniu środków w ramach projektów badawczych związanych ze służbami publicznymi - jednak bez gwarancji. Z punktu widzenia formalnego PIB-y są jednostkami badawczo-rozwojowym i jako takie ubiegają się o środki z budżetu nauki na ogólnie przyjętych zasadach. Minister Nauki nie ma obowiązku zlecać PIB-om realizacji badań naukowych dotyczących służb publicznych. Środki na takie badania może przekazywać również do innych jednostek. System jest otwarty na konkurencję, ale zaleta posiadania przez jednostkę statusu PIB-u jest niewątpliwa.*

Idei powoływania PIB-ów towarzyszyło również przekonanie, że dzięki ich utworzeniu zlikwiduje się częstą praktykę wykorzystywania środków z budżetu nauki na działalność publiczną.

- * *Komitetu rozważał sprawę przekazania już w styczniu I transzy środków na działalność statutową wszystkim jednostkom. Zdania w tej kwestii były podzielone, Ostatecznie przeważała pogląd, że - podobnie jak w ubiegłym roku - w tym terminie przekazane zostaną środki jedynie placówkom naukowym PAN. Zdaniem Kierownictwa KBN, przekazanie tych środków do pozostałych jednostek powinno nastąpić po zakończeniu procesu kategoryzacji, tak żeby było jasne, co jest podstawą wysokości finansowania. Przypuszczalnie możliwe to będzie na przełomie lutego i marca.*

Wypowiedź ze strony NSZZ „Solidarność” PAN

- * *Jednostki badawczo rozwojowe bardzo liczyły na środki pochodzące z 2 % odpisu akcji prywatyzowanych jednoosobowych spółek Skarbu Państwa na cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej. Środki te mogłyby pomóc również samej Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej, mającej obecnie duże kłopoty finansowe. Z dochodzących do strony związkowej informacji, wynika, że szansa pozyskania tych środków jest niewielka. Czy kierownictwo KBN podejmowało w tej sprawie jakieś działania?*

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Wprowadzony do ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych zapis jest martwy. Przyznanie 2% akcji miało charakter „darowania Inflant”. KBN domagał się zapisu, że jest to 2% zysku z przychodów z prywatyzacji. Niestety nie wyrażono na tako zgody. Fundacja Nauki Polskiej posiada potencjalnie duże środki (oceniamy je na kilkaset milionów zł.), ale nie w postaci środków pieniężnych. Minister Nauki odbył już w tej sprawie szereg rozmów z Ministrem Skarbu Państwa. Podpisano porozumienie i „Ramową procedurę współpracy”, Niestety nie spowodowało to wpłynięcia ich do FNP. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest podejście resortów, które nie są zainteresowane sprzedażą tych akcji. KBN może podjąć działania wyjaśniające i stymulujące, ale nie może niczego deklarować.*
- * *Fundacja Nauki Polskiej odwołuje się obecnie od decyzji Ministra Finansów zobowiązującej ją do zapłacenia podatków (FNP wpłaciła już kwotę ok. 80 mln zł). W przypadku pozytywnego rozpatrzenia odwołania, środki te, łącznie z przysługującymi odsetkami, istotnie zasiliłyby sferę nauki.*

Wypowiedź ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * *Stronę związkową niepokoi - nakreślony wcześniej przez Kierownictwo KBN, w kontekście spraw dotyczących finansowania nauki w 2002 r. - „czarny scenariusz” w odniesieniu do szeregu jednostek badawczo-rozwojowych. Związki zawodowe zastrzegają sobie prawo do reakcji w przypadku przekroczenia rozsądnej granicy. Rozumieją one konieczność pozbywania się słabych jednostek, ale nie pozwolą na likwidację dobrych zespołów pod hasłem braku zapotrzebowania gospodarki na wyniki ich badań.*

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN

- * *Spór toczyć się będzie przeważnie o cenę jednostki, czy jest potrzebna. W obecnym stanie prawnym, takie decyzje podejmuje Komitet na wniosek Zespołów. Minister Nauki może w nie ingerować wyłącznie poprzez zgłoszenie veta, ale to nie rozwiązuje problemu. W takich sprawach należy przede wszystkim szukać kompromisów i wzajemnego zrozumienia.*
- * *Należy mieć nadzieję, że w wielu przypadkach zaprzestanie finansowania statutowego jednostek zaowocuje nie likwidacją, lecz ich komercjalizacją bądź prywatyzacją.*

Wypowiedź ze strony KSN NSZZ „Solidarność”.

- * *Należy podjąć działania umożliwiające przepływ kadr pomiędzy placówkami naukowymi i uczelniami, a także włączenie samych placówek naukowych, w szczególności PAN, w proces kształcenia na poziomie wyższym. Wysoki poziom kadry naukowej jak również bogate zaplecze aparaturowe mogłoby w istotny sposób przyczynić się do poprawy sytuacji w szkolnictwie wyższym, ze względu na znacznie zwiększoną w ostatnich latach liczbę studentów, przeciążoną kadrę i niedostateczną bazę materialną. Propozycja strony związkowej jest zbieżna z inicjatywą Zgromadzenia Ogólnego PAN z 13.12.2001r., które dopomina się dla PAN prawa do kształcenia w zakresie studiów doktoranckich, podyplomowych oraz prowadzenia tzw. uniwersytetu otwartego. Czy KBN mógłby się włączyć w takie działania, tym bardziej, że pozwoliłyby one w jakimś stopniu rozwiązać trudną sytuację wielu zagrożonych jednostek, a także wykorzystać wysoko kwalifikowaną kadrę z likwidowanych i ograniczających działalność jednostek naukowych i naukowo-badawczych. Niezbędne są tu nowe regulacje prawne.*

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Pomysł przepływu pracowników naukowych pomiędzy PAN i szkolnictwem wyższym jest zgłaszany od wielu lat. Co więcej podpisywane były już w tej sprawie uzgodnienia, nawet pomiędzy poszczególnymi uczelniami i Prezesem PAN, z których nic nie wyniknęło. Przyczyny takiego stanu można by upatrywać w pewnych animozjach pomiędzy oboma środowiskami. Kwestia jest bardzo delikatna i nie da się jej rozwiązać działaniami administracyjnymi. KBN może być w tej sprawie jedynie sojusznikiem ideowym. Powinna ona zostać załatwiona przez samych zainteresowanych tj. Polską Akademię Nauk i Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu.*
- * *Wysokość dofinansowania działalności uczelni związanej z dydaktyką jest uzależniona od liczby studentów. Przekazywanie przez uczelnie studentów do kształcenia w instytutach związane byłoby z natychmiastowym zmniejszeniem ich finansowania, jest to niewątpliwie jedną z istotnych barier utrudniających taką współpracę.*

Wypowiedź ze strony NSZZ „Solidarność” PAN

- * *PAN finansuje prowadzone na niej studia doktoranckie ze środków ujętych w funduszu płac, co jest jawną niesprawiedliwością. Dla rozwoju tych studiów w PAN niezbędne jest jej zrównanie w prawach z uczelniami w zakresie ich finansowania. Trudno zrozumieć dlaczego MENiS nie przekazuje tych środków do PAN. Pomoc KBN w tej sprawie mogłaby przyspieszyć rozwiązanie tego niesłychanie ważnego dla Akademii problemu.*

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Sprawa ta nie leży w kompetencji KBN. Powinna zostać rozwiązana wyłącznie w drodze uzgodnień pomiędzy PAN i MENiS.
Wyjaśnienia wymaga, czy Kierownictwo Akademii wystąpiło z przedmiotową sprawą?*
- * *Środki na prowadzenie studiów doktoranckich, zarówno w przypadku Akademii, jak i szkolnictwa wyższego, pochodzą z tej samej puli. Od roku 1992 r. środki na kształcenie powiązane są bezpośrednio z ilością studentów (dziennych, wieczorowych i doktorantów). W szkolnictwie wyższym nie ma pojęcia środków na płace. Dotacja, która jest pochodną ilości osób kształconych, ma tyle wspólnego z etatami, na ile liczba studentów wymusza liczbę nauczycieli akademickich.*

Wypowiedzi ze strony NSZZ „Solidarność” PAN

- * Solidarność PAN, kierując się potrzebą rozwiązania trudnej sytuacji finansowej pracowników naukowych PAN, postuluje dopuszczenie możliwości podejmowania przez pracowników naukowych PAN pracy na uczelniach państwowych, bądź prywatnych. Obecnie w PAN egzekwowany jest rygor jednoetatowości. Strona związkowa prosi KBN o pomoc w uzyskaniu przez pracowników naukowych PAN zgody Władz Akademii na dwuetatowość.

Wypowiedź ze strony Kierownictwa KBN.

- * *KBN nie ma żadnego tytułu do zmiany prawa zwyczajowego Akademii.
Jeżeli zasada jednoetatowości wprowadzona została bez umocowania prawnego, to wszyscy pracownicy, zwalniani z powodu jej złamania, powinni odwoływać się do Sądu Pracy, a związki zawodowe powinny wystąpić do stosownych instytucji o przeprowadzenie kontroli w PAN. KBN nie może wchodzić w wewnętrzne sprawy PAN.*

5. Sprawy bieżące.

Strona związkowa uważa, że sprawy przewidziane przez nią do przedyskutowania w tym punkcie zostały rozpatrzone już wcześniej, przy omawianiu budżetu nauki na 2002 r. oraz sytuacji jednostek badawczo-rozwojowych.

6 Problemy restrukturyzacji niektórych placówek naukowych PAN.

Wypowiedzi strony NSZZ „Solidarność” PAN.

- * Władze Akademii same dostrzegają potrzebę dokonania restrukturyzacji placówek naukowych PAN. Przeprowadzenie tego procesu postrzegają one przede wszystkim w kontekście przejęcia przez placówki obowiązków związanych z potrzebami społecznymi i z bezpośrednio związanym z tym dodatkowym finansowaniem. Związek zawodowy zaniepokojony jest natomiast krytyczną sytuacją niektórych jednostek naukowych, głównie posiadających kategorię niższą niż I lub II (jest ich w PAN 14%). Jednostki te po obcięciu finansowania statutowego o ponad 10% znajdują się w dramatycznej sytuacji. Nie ulega żadnej wątpliwości, że muszą się restrukturyzować. Na przeprowadzenie restrukturyzacji potrzebne są jednak środki finansowe. Zgodnie

z oświadczeniem Władz Akademii na ostatnim Zgromadzeniu Ogólnym, w budżecie PAN nie ma żadnych środków przeznaczonych na ten cel. Zaniepokojona tym strona związkowa zwraca uwagę KBN-owi, że w podziale wtórnym środków finansowych na naukę nie wydzielono strumienia finansowania restrukturyzacji jednostek badawczych. Likwidacja jednostek pociągnie za sobą konieczność dokonania zwolnień grupowych, a te wymagają osłon socjalnych. W budżecie nauki nie uwzględniono również środków i na te osłony. W tej sytuacji, związek zawodowy postawi ten problem na Komisji Trójstronnej. Strona związkowa prosi KBN o wydzielenie w budżecie nauki środków na restrukturyzację oraz o interwencję u Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie zabezpieczenia odpowiednich środków osłonowych związanych ze zwolnieniami grupowymi w jednostkach naukowych.

- * Związki zawodowe PAN są szczególnie zaniepokojone sytuacją placówek naukowych PAN funkcjonujących w obszarze ochrony środowiska, działających na Śląsku. Przyczyną takiego stanu jest - w warunkach wolnorynkowych - nieuczciwa konkurencja ze strony firm prywatnych, które przejmują środki na ochronę środowiska, wpływające wcześniej do placówek naukowych PAN. Strona związkowa prosi KBN o wnikliwe rozpatrzenie możliwości ich finansowania, na poziomie pozwalającym na dalsze istnienie oraz o podjęcie działań zapobiegających nieuczciwemu przejmowaniu środków na ochronę środowiska przez inne podmioty.
- * KBN, realizując politykę naukową państwa, powinien nakreślać działania nie tylko o znaczeniu strategicznym, ale również inicjować te o mniejszym znaczeniu, które mogą jednak przynieść korzyści niektórym jednostkom znajdującym się w trudnej sytuacji. Działaniem takim może być - na przykładzie Ogrodu Botanicznego - włączenie funduszy samorządowych do współfinansowania działalności jednostek, może o nie najwyższym poziomie naukowym, ale pełniących funkcje o doniosłym znaczeniu społecznym. Czym innym jest próba indywidualnego nakłonienia przez PAN organów samorządowych, a czym innym taki wątek w polityce naukowej państwa.

Wypowiedzi ze strony Kierownictwa KBN.

- * *Dotychczas środowisko naukowe zwracało się do wojewodów aby ci występowali do KBN z wnioskami o dofinansowanie projektów celowych związanych z polityką regionalną. Po uzyskaniu środków z funduszy europejskich to wojewodowie będą dysponować tymi środkami i to ich trzeba będzie namawiać, żeby przy realizowaniu działań związanych z wykorzystaniem tych funduszy korzystali ze sfery nauki.*
- * *Restrukturyzacja jednostki (np. zmiana organizacji jednostki) może być finansowana ze środków przeznaczonych na działalność statutową. KBN nie przewiduje wydzielenia żadnego dodatkowego strumienia środków na taki cel. Dyrektorzy jednostek muszą sami decydować w jakim stopniu będą wykorzystywać dostępne środki na przeprowadzenie restrukturyzacji.
W roku 1994 KBN przekazał jednostkom środki na restrukturyzację, jednak po kontroli NIK, wycofał się z takich działań.*
- * *KBN nie dysponuje żadnymi środkami ani na tworzenie instytutów, ani na ich likwidację. Zamknięcie na klucz jednostki to problem ministra nadzorującego tę jednostkę (np. placówek naukowych PAN - Ministra Pracy i Polityki Społecznej).*

- * *KBN może interweniować jedynie w sytuacjach rzeczywistego zagrożenia konkretnych jednostek (rozpatrując przypadek po przypadku), na etapie, kiedy istnieją jeszcze możliwości udzielenia im pomocy przez ministrów nadzorujących. Na etapie likwidacji, pomoc KBN jest już praktycznie niemożliwa.*
- * *W sprawie zabezpieczenia środków osłonowych związanych z likwidacją niektórych placówek naukowych PAN powinien się zwrócić Prezes Akademii do Ministra Pracy i Polityki Społecznej. KBN informuje jedynie ile przyznaje placówkom pieniądze na działalność statutową. Dalsze działania związane z ich likwidacją podejmują już same jednostki i minister nadzorujący.*
- * *Utrzymanie zagrożonych placówek PAN powinno być wolą przede wszystkim samej Akademii. Kierownictwo KBN jest zaskoczony przedstawionym przez związki zawodowe brakiem zdecydowanego działania Akademii w sprawach mających istotny wpływ na sytuację placówek naukowych PAN*
- * *KBN nie może zagwarantować, że wojewodowie czy władze lokalne, dysponując środkami już istniejącymi, bądź przyszłymi z funduszy pomocowych, zlecać będą konkretne zadania placówkom naukowym PAN. Zleceńodawcy kierować się powinni jedynie zasadą rzetelnego i uczciwego wyboru. Szansą dla placówek naukowych powinny być środki z funduszy europejskich. Zdobycie tych środków będzie niewątpliwie trudne. Wiązało się bowiem będzie z koniecznością przebrnięcia przez gąszcz przepisów. Instytuty, mające doświadczenie w składaniu różnych wniosków, dysponujące kadrą znającą języki, mogą okazać się niezastąpione dla wojewodów i władz lokalnych w dotarciu do tych środków.*

7. Propozycja KS NSZZ „Solidarność” PAN zawarta w liście z dnia 14 września 2001 r. skierowanym do Premiera J. Buzka.

Wypowiedź ze strony NSZZ „Solidarność” PAN.

- * KS NSZZ „Solidarność” wystosowała pismo (trafiło ono również do Ministra Nauki) w którym zaprotestowała przeciwko dalszemu obniżaniu dofinansowania działalności statutowej placówek naukowych PAN oraz postulowała rozpatrzenie możliwości powierzenia placówkom naukowo-badawczym niektórych zadań planowanych w ramach programów dostosowawczych, przy jednoczesnym zwiększeniu finansowania tych placówek w oparciu o fundusze pomocowe Unii Europejskiej.
Pomysł wykorzystania środków pomocowych zrodził się z tego powodu, że prawie wszystkie zagrożone placówki naukowe PAN są związane z ekologią, ochroną środowiska, gospodarką żywnościową, a na te dziedziny przewidziane są znaczne środki pomocowe. Wspomniane jednostki mogłyby realizować - obok zadań ściśle naukowych - również zadania (np. w zakresie ochrony środowiska lub rolnictwa ekologicznego) dla władz wojewódzkich bądź regionalnych. Zdaniem KS NSZZ „Solidarność” byłoby wielką szkoda, gdyby jednostki te uległy likwidacji. Na ich przykładzie można by pokazać, że nawet „czysta nauka” może zdziałać wiele dla rozwoju gospodarczego kraju. Prosimy o pomoc w tej sprawie, chociażby w składaniu wniosków o granty finansowane z funduszy pomocowych. Środki z funduszy pomocowych z ochrony środowiska mogłyby bardzo pomóc w rozwiązaniu dramatyczną sytuacją jednostek w regionie śląskim.

Wypowiedź ze strony Kierownictwa KBN.

- * *W najbliższych latach należy oczekiwać napływu do Polski znacznych środków (rzędu 1 mld euro) z Unii Europejskiej na programy rozwoju regionalnego. KBN będzie stymulował działania poszczególnych jednostek naukowych tak, żeby mogły one stać się naturalnym zapleczem dla programów regionalnych. Konieczne będzie stworzenie odpowiednich narzędzi i podstaw formalnych umożliwiających korzystanie jednostkom naukowym z tych środków. Hasło wejścia w politykę regionalną będzie miało w najbliższym czasie swoje przełożenie na konkretne działania KBN. Element ten znajdzie się na pewno w dokumencie strategicznym dotyczącym polityki naukowej. Teza taka znalazła się już w materiale, który KBN przesłał w ramach uzgodnień międzyresortowych do materiału MF dotyczącego działalności gospodarczej.*

W podsumowaniu spotkania Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” - J. Sobieszczański podziękował Kierownictwu KBN za umożliwienie spotkania i przedstawienia wszystkich problemów nurtujących stronę związkową. Ponadto, wyraził on nadzieję, że Kierownictwo KBN pozytywnie odniesie się do zgłoszonych przez stronę związkową postulatów oraz spotka się ponownie jeszcze w tym roku ze związkami zawodowymi, a także będzie informowało na bieżąco związki zawodowe o wszystkich istotnych działaniach podejmowanych w odniesieniu do sfery nauki.

W odpowiedzi, Sekretarz Stanu w urzędzie KBN - M. Bartosik podziękował stronie związkowej za podsuniecie szeregu dobrych pomysłów, które niewątpliwie wykorzystane zostaną przy opracowywaniu dokumentu dotyczącego polityki naukowej państwa oraz stwierdził, że - zdaniem KBN - do kolejnego spotkania ze związkami zawodowymi powinno dojść po przygotowaniu projektów założeń obu strategicznych dokumentów (dotyczących polityki naukowej państwa i polityki innowacyjnej państwa), które KBN jest zobowiązany przedstawić Radzie Ministrów. Po przygotowaniu takich projektów zostaną uruchomione konsultacje społeczne, w tym i z związkami zawodowymi. W toku których, przy zapewne burzliwej dyskusji, powinno dokonać się ostatecznego wyboru, najlepszych i możliwych do zaakceptowania przez wszystkie strony, instrumentów służących zarówno polepszeniu polskiej gospodarki, jak i poprawie sytuacji w sferze nauki.

Na zakończenie, Minister M. Bartosik wyraził opinię, że biorąc pod uwagę konstruktywne podejście związków zawodowych do problemów nurtujących sferę nauki, można oczekiwać ich poparcia dla wielu podejmowanych obecnie przez KBN działań, a uprawianie polityki w sferze nauki powinno sprowadzać się wyłącznie do formułowania polityki naukowej państwa.

Spotkanie zakończyło się o godz. 18³⁰.

Protokół podpisali:

Przewodniczący Krajowej Sekcji Nauki
NSZZ „Solidarność”

Minister Nauki

/Janusz Sobieszczański/

/prof. dr hab. Michał Kleiber/

Protokół sporządził:
mgr inż. Henryk Mogielnicki
główny specjalista w DS